

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

M. Fabii Quintiliani Institutionum Oratoriarum Libri Duodecim

Summa diligentia ad fidem vetustissimorum codicum recogniti ac restituti

M. Fab. Quintiliani Declamationes Undeviginti. M. Fabii Avi Et Calpurnii
Flacci Declamationes. Auctoris Incerti Dialogus De causis corruptae
Eloquentiae - Cvm Variorum Notis

Quintilianus, Marcus Fabius

Lugd. Batav. ; Roterodami, 1665

CCCXLII. Ancilla in Archipiratae nuptias missa.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12889

lata in aliam provinciam furta, inter ignotos homines, inter alienos. In summa parte: qua lex secundum nos est, æquitas secundum nos est. Illud quoque dicendum puto, qua sententia possitis parti utrique consulere. Quid est æquius, quam utrumque vindicari? Unus furtum fecit duobus: habet suam quisque legem: ¹ nisi nos retinemus, nulla actione vindicari possumus: ille etiamsi non ipsam rem acceperit, pro re tamen accipere poterit. ² Habet actionem de illa. Nam & in quadruplum litigat: non irascitur furi, qui re contentus est. Adversus invidiam illius privata agi actione potest: à nobis, publica. Ille vobis commendat sarcinas suas: nos commendamus vectigalia vestra, commendamus redditus civitatis.

CCCXLII.

Ancilla in Archipiratae nuptias missa.

QUI VOLUNTATE DOMINI IN LIBERTATE FUERIT, LIBER SIT. Qui habebat patrem & sororem, captus est à piratis. Scripserunt piratæ patri, ut mitteret vicariam filiam futuram Archipiratæ uxorem. Misit ille matrimoniali habitu ancillam, remissus est adolescens. Illa ab Archipirata hæres omnium bonorum relicta, rediit in civitatem. Dicitur ancilla.

S E R M O.

Similes questiones sunt prioris divisionis eadem finitio. Dicit enim is, qui petit in servitute, Eum esse in libertate domini voluntate, quem liberum esse dominus voluerit. Nostra pars dixit, In libertate esse domini voluntate eos, qui aliquid pro liberis ex voluntate

¹ *Nos nisi retinemus.*] Hoc jure nostro falsum est. Nam commissi persecutio competit, ut adversus quemlibet possessorem, ita adversus hæredem. l. commissi. ff. de publica. vectig. & com. Quid igitur adversus furem? tanti in eum actio dabitur, quanti lis erit æstimata. arg. l. 4. §. ult. ff. de re judica. l. si quis in tantam C. unde vi. Quod sequitur, ut dominus pro re precium accipiat, eam quorundam fuisse opinionem

ait Accursius d. l. 2. C. de navibus. non excusan. quos movit. l. item si verberatum. §. 1. ff. de rei vindicat. Sed verius & æquius est, dominum non delinquentem damno rei suæ non affici, qua plus quam precio ducitur. *Erudius.*

² *Actionem quidem de illa à natura.*] Furtum (inquit Paulus) est contrectatio rei fraudulosa, &c. quod lege naturali prohibitum est admittere. *Idem.*

*luntate domini fecerunt. Repellenda est nobis finitio partis ad-
versa: deinde nostra confirmanda. ¹ Finis partis adversæ sic re-
pelletur.*

DECLAMATIO.

QUI VOLUNTATE DOMINI IN LIBER-
TATE FUERIT, LIBER SIT. Si de his lo-
queretur lex, quos dominus manumississet, & liberos esse
voluisset, supervacuum erat. Nam etiam hac lege subla-
ta, non dubitabatur, quin manumissi liberi essent. Præ-
terea aliud esse, in libertate esse, aliud liberum esse, etiam
ex eo manifestum est, quod eos, qui in libertate fuerint,
liberos esse lex jubet. Ad quos ergo lex pertinet, ut ad
nostram finitionem redeamus? Qui volentibus dominis
fecerint aliqua tanquam liberi: ut puta, signavit aliquid
volente domino servus? liberum esse vult: ² iniquum
enim erit tabulas auferri, & circumscriptum esse nescio
quem, cui signatæ sint tabulæ. Judex inter duos convenerit,
& sententiam tulerit volente domino? liberum esse hunc
voluit, ut ea res, quæ judicata erat, haberet suum finem.
Denique neminem, qui in aliqua formula libertatis fuisset,
nisi fraude & culpa sua redire in servitutem voluit. In li-
bertate

[¹ Finis partis adversæ sic repellitur.]
Sic & Thaddæus. Ærodius, *Finitio*. Sed
ipsum illud *finis*. Quintilianus lib. 4.
Inst. 4. *Sed nonnunquam valde utilis est
narratio, præcipue, ubi res defendi non po-
test, de fine queritur: ut pro eo, qui pecu-
niam privatam de templo sustulit. Sic enim
libri vet. ubi subjiciunt jure aut nomine.
Lib. 7. 3. Ideoque in schola, ubi nobis ipsis
fingimus contradictionem, duos ponere debe-
mus fines, quales utrimque optimi poterunt.
Et mox: Maximus autem usus in appro-
bando repellendoque sine propriorum ac dif-
ferentium, nonnunquam etiam etymologiæ.
Ex quo apparet hic quoque scribendum:
Finis partis adversæ sic repellitur. Gron.*

² Inimicum enim erit.] Hæc ratio non

perpetuo vera est. Nam tabulæ nonnun-
quam firmæ & ratæ manere possunt, &
testis ille nihilominus in servitutem
peti. §. sed cum aliquis in *Institutio*.
de test. ordinar. Servi quoque nullum
arbitrium est, ut Ulpianus ait ad edi-
ctum de receptis arbitris. & tamen pos-
sunt valere quæ apud eum acta sunt, ut
tamen liber non efficiatur. l. Barbarius.
ff. de officio Prætoris. Sed cum utrun-
que volente domino factum erit, quæ-
stio illa nascitur, an tacite ei dominus
libertatem donasse videatur, ut cum
eum tutorem dat, aut hæredem insti-
tuit: quæ non nisi liberorum sunt no-
mina. Ærodius. *Iniquum enim erit tabu-
las auferri.*] Forte, *abservi*. Gronovius.

bertate autem putavit esse legumlator etiam eos, qui non voluntate domini in libertate essent: sicut eos, qui absentibus dominis aliqua pro liberis egissent, & ideo adjectum est in lege, QUI VOLUNTATE DOMINI IN LIBERTATE FUERIT. Ergo etiam invito domino potest aliquis esse in libertate, invito autem non potest esse liber. Aliud est in libertate esse, aliud liberum esse. Hanc igitur, de qua quæritur, dico voluntate tua esse in libertate. hoc quomodo probo? quo uno probari potest. Fecit aliquid tanquam libera. Nondum dico, ad piratas pervenit: diffimulo & illud, qua causa volueris eam in libertate esse: interim & vidente te & spectante, habitu matronæ fuit. Hoc satis erat, etiam si postea nulla essent consequuta. An vero majus in hoc putamus esse momentum, ut ¹ circumverteres mancipium, aut si una voce liberum esse jusseris, quam si habitum dederis, stolam dederis? quod ne manumissis quidem omnibus contingit. ² Hoc loco poni solet illud: Num igitur si in scenam misero, & mimi partibus tanquam matrona processerit, poterit videri mea voluntate ³ in libertate esse? Non est hoc porro simile, nam ipsa statim scena rem fictam esse testatur. ⁴ Stola illa mimi erit, non hominis: at eadem si hoc habitu extra scenam fuerit, & in civitate processerit: eadem illa, quæ solet mima esse, nihilominus erit in jure libertatis. Ergo habitu satis testata est libertatem. Quid si fecit aliqua tanquam libera? perfecta

¹ *Circumverteres mancipium.*] Persius, *Vappa & lippus & in tenui farragine mendax. Verterit hunc dominus, momento temporis exit Marcus Dama.* Cum servus manumittebatur, imposita ejus capiti manu vertebatur à domino, quo significaret eum jam liberum esse, ut ei quocunque liberet abire, liceat impune. Hunc morem notavit Appianus lib. 4. bellorum civilium, atque ad hunc alludit Seneca ad Lucilium, Philosophia servias oportet, ut tibi contingat vera

libertas. Non differtur in diem qui se illi subjecit, statim circumagitur. *Erod.*

² *Hoc loco poni solet.*] Est hoc sermonis. *Pithæus.*

³ *In libertatem esse.*] Sic Cicero, In prædonum esse potestatem. Plautus, Non vero mihi in mentem fuit. vide Gellium. *Erodus.*

⁴ *Stola illa mimi erit, non hominis.*] Cur non mima? Nam quod præcedit, mimi partibus, potest tolerari, ut mimus sit ipsa fabula. *Gronovius.*

fecta est, parum est dicere quasi ingenua, ¹ quasi honesta, quasi filia tua. Sed hæc omnia, inquit, fecit non ideo, quoniam eam in libertate esse volebam: Lex non ad causam nos voluntatis tuæ mittit, sed ad ipsam: in libertate esse voluisti: quare volueris nihil ad iudicem, nihil ad voluntatem pertinet. ² Tu tamen illam in libertate esse noluisti (ut parcissime dicam) maligne. Quid si credibile est, hanc etiam voluntatem tuam fuisse, ut illa in libertate sit? Quid enim? esse illam voluisti ³ ancillam, cujus non dubium est, quin hoc votum tuum fuerit, ut matronam approbaret? ut filiam tuam approbaret? noluisti eam in libertate esse, de qua nihil magis timebas, quam ne illa tibi tanquam ancilla remitteretur? Quanquam etiam si remissa esset, jam tamen tua voluntate in libertate fuisset. Sed processit ultra. dicebam, Habitum matronæ te volente sumpsit: iter tanquam matrona ingressa est: te volente ad piratas tanquam filia venit tua: te volente approbavit se liberam & ingenuam: te etiam volente in matrimonio fuit, tanquam libera: hæres relicta est, tanquam libera. Horum omnium jus à tua voluntate profectum necesse est, qui voluisti dimittere, qui voluisti tanquam liberam dimittere. Hæc dicerem, etiam si piratæ tantum vicariam petiissent: nunc vero cum adjecerint, ut eam vicariam mitteres, quæ in matrimonio archipiratæ esset, dubitari non potest, quin tu eam miseris tanquam liberam futuram? ⁴ Hæc quod ad jus: illa quod ad merita. Digna est, quæ sit libera, filium tibi restituit. Si tantum filii tui pretium fuisset, videretur tamen

¹ *Quasi honesta.*] Vet. cod. *quasi hosta.* Pith.

² *Tu tamen illam in libertate esse noluisti (ut parcissime.)* Ærodius voluisti. Melius Pithœus: sed interpunctio obscurat locum. *Tu tamen illam in libertate esse noluisti.* hoc est, Tu dicis te noluisse. nam occupatio est. Respondet: *Ut parcissime dicam, maligne, nempe egisti, vel voluisti.* Gronovius.

³ *Ancillam, cujus non dubium est.*] Et hoc non intelligitur sine distinctionis facula. Scribe: *Quid enim? esse illam voluisti ancillam? Cujus? Non dubium est, quin hoc votum tuum fuerit, ut matronam approbaret, ut filiam tuam.* Idem.

⁴ *Hæc quod ad jus, illa quod ad merita.*] Sunt & ista potius Sermonis & quod sequitur pagina sequente 4. *Quam causam, &c.* Declamationis videtur. Pith.

tamen bene meruisse. Nunc quam multa addit ad fidem? poterat & remanere apud piratas, & obligare illos hoc iudicii sui beneficio. Sed non confessione tantum effectum est, ut filia tua videretur, quemadmodum complexa est illa catenatum? quotiens fratrem vocavit? quam veras lacrymas profudit? optime meruerat de te, & hoc ipso, quod reversa est.

S E R M O.

Hic parce quidem stringendus erit pudor patris, stringendus erit tamen, tanquam cupidi & avari & hereditatem istam affectantis: hoc ideo non amare, nec districte, primum quod potest hic esse dominus illius, si ita iudicibus videbitur: deinde quod nobis res cum eo est, cui gratias agimus, cujus voluntate dicimus nos in libertate fuisse. In summa parte advocacionis, advocamus etiam adolescentem illum quasi advocatum, qui nostro beneficio redemptus est. Promittit præterea, ista quæ in hereditate relicta sunt, illius esse. Quam causam revertendi habuit aliam? licuit illi, ignorante eo, in aliqua civitate subsistere.

CCCXLIII.

Circumscriptor pauperis, divitis raptoris socer.

CIRCUMSCRIPTIONIS SIT ACTIO. Pauper & dives eandem puellam petebant in matrimonium: capta est illa, quæ petebatur: posuit conditionem petitoribus pater, ejus esset qui redemisset: pauper profectus est, & redemit virginem. Rapuit illam competitor dives, educta ad magistratus nuptias optavit. Circumscriptionis accusatur pater à paupere.

S E R M O.

Non tantum nobis in hoc laborandum est, ut circumscriptus sit adolescens, quantum in illo, ut circumscriptus sit à patre. Esse enim justam querelam ejus, qui redemit & reduxit, cum præsertim sub pacto redemerit, manifestum est. Eximitur ex parte diversa rei persona. Quod factum est, ne duceret ille, non pater fecit. Rapuit dives, optavit puella, pater tantum promisit. Quomodo ergo fiet,

I Pater tantum promisit.] Forte, per- | puella optaret: passus modo est hæc fieri.
misit. non curavit, ut raperet, non ut Gronovius.